

ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๕ เรื่อง ภาษาไทย ภาษาถิ่น
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๑๔๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

เพลงพื้นบ้านภาคกลางส่วนใหญ่เป็นเพลงโต้ตอบหรือเพลงปฏิพากย์ เป็นเพลงที่หนุ่มสาวใช้ร้องโต้ตอบเกี่ยวพาราสีกัน มักร้องกันเป็นกลุ่มหรือเป็นวง ประกอบด้วย ผู้ร้องนำเพลงฝ่ายชายและฝ่ายหญิงที่เรียกว่า พ่อเพลง แม่เพลง ส่วนคนอื่นๆ เป็นลูกคู่ร้องรับ ให้จังหวะด้วยการปรบมือ หรือใช้เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เช่น กรับ ฉิ่ง เพลงโต้ตอบนี้ ชาวบ้านภาคกลางนำมาร้องเล่นในโอกาสต่างๆ ตามเทศกาล หรือในเวลาที่มาวมกลุ่มกัน เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือบางเพลงก็ใช้ร้องเล่นไม่จำกัดเทศกาล แบ่งได้ ๕ กลุ่ม คือ

๑. เพลงที่นิยมร้องเล่นในฤดูน้ำหลาก เทศกาลกฐินและผ้าป่า ในช่วงเทศกาลออกพรรษา

- ๑) เพลงเรือ (พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี สุพรรณบุรี ลพบุรี)
- ๒) เพลงเครื่องท่อน เพลงโก่งป่า (พระนครศรีอยุธยา)
- ๓) เพลงหน้าเอย เพลงยี่มเอย เพลงโซ่ (นครนายก)
- ๔) เพลงรำพาข้าวสาร (ปทุมธานี)

๒. เพลงที่นิยมเล่นในเทศกาลเก็บเกี่ยว เป็นเพลงที่ร้องเล่นในเวลาลงแขกเกี่ยวข้าว และนวดข้าว

- ๑) เพลงเกี่ยวข้าว เพลงกุ่ม (อ่างทอง สุพรรณบุรี)
- ๒) เพลงเต็นกำ (อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา)
- ๓) เพลงเต็นกำรำเคียว (นครสวรรค์)

๓. เพลงที่นิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์

- ๑) เพลงพวงมาลัย (นครปฐม เพชรบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง นครสวรรค์)
- ๒) เพลงระบำ เพลงระบำบ้านไร่ (พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี)
- ๓) เพลงคล้องช้าง (สุพรรณบุรี กาญจนบุรี นครปฐม)
- ๔) เพลงเหย่อย (กาญจนบุรี)

๔. เพลงที่ใช้ร้องเวลารวมกันทำกิจกรรมอย่างหนึ่ง

- ๑) เพลงโซลกแป้ง (ร้องโต้ตอบกันเวลาลงแขกโซลกแป้งทำขนมจีน ในงานทำบุญ ของชาวอ่างทอง ชวนนครสวรรค์)
- ๒) เพลงแห่นาคหรือสังนาค (ร้องกันทั่วไปในภาคกลาง ในงานบวชนาค ขณะแห่นาคไปวัดหรือรับไปทำขวัญนาค)

๕. เพลงที่ร้องเล่นไม่จำกัดเทศกาล

- ๑) เพลงเทพทอง (เป็นเพลงพื้นบ้านที่เก่าที่สุด ตามหลักฐานในวรรณคดี และหนังสือเก่าบันทึกไว้ว่า นิยมเล่นตั้งแต่สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์ จนถึง รัชกาลที่ ๖)
- ๒) เพลงลำตัด
- ๓) เพลงโนเนโนนา
- ๔) เพลงปรบไก่
- ๕) เพลงฉ่อย
- ๖) เพลงอีแซว
- ๗) เพลงรำโทน
- ๘) เพลงสำหรับเด็ก (เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก เพลงประกอบการละเล่นเด็ก)